

Sebeizm Hareketinin Çağdaş Tezâhürü:

Meâlizm – 2. Bölüm

[“Sebeizm Hareketinin Çağdaş Tezâhürü: Meâlizm” makalesinin ilk bölümünü okudunuz mu?](#)

Nasipsiz hadis inkârcısının yegâne penahı: Arz Hadisi

İslamın rivayet kültürüne uydurma diyenler, geleneğe “uydurulmuş din” yaftasını vuranlar **Oryantalist** atalarından öğrendikleri din adına her türlü hilekârlığa başvurmak veher nevi gayr-ı ahlaki davranışı sergilemekten yüksünmezler. Batı menşeli Kur’an anlayışlarını teyit etmeyen bir hadisin onlar katında hiçbir kıymet-i harbiyesi yoktur. Lakin uydurma dahi olsa o batıl mefkûrelerini destekleyen hadisi ganimet addederler.

Yaşadığım bir hadise bahsini yaptığım konunun somut bir misaldir:

Bizatihi hazır bulunduğum bir icazet merasiminde kendisine yer ayrılan programda konuşan **Mehmet Okuyan** şu hadisin çok hoşuna gittiğini söylemekteydi: “Size şayet benden bir hadis gelecek olursa onu Kur’an’a arz edin. Ona muvafakat edip uyuyorsa o sözü söylemişimdir. Yok, eğer bahsi yapılan söz Kur’anla çelişik bir durum arz ediyorsa onu ben söylememişimdir.” Binlerce sahih hadise itimat etmeyen bir nasipsizin, sırf müsteşrik atalarından gelen **fasit itikadını** destekler mahiyette olduğu için senet açısından asılsız^[1] bir rivayeti Resulullah Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem’den duymuş gibi aktarması hangi samimiyet ölçüleriyle izah edilebilir? Kitabın kendine yarar taraflarını alıp, yaramayan kısmını almamak kimlerin vasfı olarak belirtilir Kitab-ı Mübinde?

Doğru sözle kastedilen batıl düşünce: Kur’an apaçıktır

Mealcilerin yalın ayet okumalarına delil edindikleri bir diğer söz de ayet niteliğini taşıyan “**Kuran açıktır**” cümlesidir. Şuara 1’de yer alan “**Kitab-ı Mübîn**” ve Hicr 1’de yer alan “**Kur’an-ı Mübin**” gibi ifadeleri kullanarak Kur’an’ın gayet açık olduğunu ve her hangi bir tebyine ihtiyaç duymadığını belirtenler konuyla ilgili diğer ayetleri örtbas etmektedirler. Sözelimi boşanan kadınların beklemeleri gereken iddet müddetini açık bir lafızla değil de arap dilinde hayız manasına geldiği gibi temizlik anlamını da karşılayan “**قروء**” “Kurû” kelimesiyle ifade eden bir Kur’an’ın manaya delaleti itibarıyla bütün ayetlerinin apaçık olduğunu söylemek mümkün müdür?

Ayrıca diğer cihetten bakıldığında ayetlerin tamamının delaleti itibarıyla apaçık olduğunu söyleyen bir mealistin “O Kur’an’dan bir kısmı muhkem diğerleri ise müteşabihtir” ayetini göz ardı etmesi mümkün müdür? Yahut “Kur’an’ı tafsil eden yine Kur’andır” sözünün kaili Kur’an’da geçen “Kurû, salat vs.” gibi müşterek kelimeleri her hangi bir rivayete bakmaksızın sırf Kur’an’dan tefsir etmesi söz konusu olabilir mi?

Öyleyse ayetlere kendi aralarında anlam çelişkisi yaşatmamak için başlıkta

bahsini yaptığımız ayeti Allah katından indiğinde her hangi bir şüphe olmayan bu itibarla apaçık kitap olan Kur'an şeklinde anlamamız gerekecektir. Zira tercümanı'l-Kur'an **İbn Abbas** başta olmak üzere asılları itibarıyla Arap olan sahabenin dahi bir kısım ayetleri anlayamadıklarını itiraf ettiklerini gözlemlemekteyiz.

Sünnet delil değilse?

Bizleri yalın bir Kur'an anlayışına davet edip sünnetin vahiy merkezli olmadığını ifade edenler "Her kim Resul'e itaat ederse muhakkak Allah'a itaat etmiştir", "De ki Allah'ı seviyorsanız bana itaat edin", "Resulullah size neyi verirse onu hemen alın neden sakındırırsa da ondan sakının" gibi onlarca ayeti nasıl izah edecekler?

Ayrıca yine Kur'an'da yer alan kible ayeti bağlamında Hz. Peygamber Resulullah Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'in Medine'ye hicreti sürecinde ilk on altı ay küsur Mescid-i Aksa'ya yönelmesi ve bunu nesheden ayette yer alan ifadede Allah Azze ve Celle'nin önceki tayini bizatihi kendisinin yaptığını belirtmesi her hangi bir Kuran ayetiyle temellendirilebilir mi? Bu sünnetin **metlûv** olmayan bir vahiy çeşidi olmasından başka neyle izah edilebilir?

Bu bağlamda verilecek diğer misaller şunlardır: Daha önce tutulan orucun vakti farklıydı. Ve bu oruç süresinde kişinin geceleyin hanımına yaklaşması yasaktı. İnen Kur'an ayetiyle bu uygulama yürürlükten kaldırıldı ve bahsedilen ayette önceki uygulamanın Allah katından olduğu ikrar edildi. Peki, bunun Kur'an'la desteklenmesi mümkün müdür?

Sadece bir numunesini naklettiğimiz **gayr-i metlûv** vahyin sübutunu destekleyen bir çok ayet sünnetin vahiy olmadığını savunan **Kuraniyyun** mensuplarının ne denli gayr-ı samimi olduklarını çok net bir şekilde resmetmektedir.[\[2\]](#)

Muaz b. Cebel'den Mealcilere

Bu günkü Mealcilik hastalığına **Muaz b. Cebel** de dikkat çekmektedir aslında. Şöyle anlatır yüce sahabî bugünkü vahim durumu asırlar öncesinden: "Önünüzde bir takım fitneler vardır. Mal çoğalacak, O zamanda Kur'an açılacak. Mümini de münafığı da, hürü de kölesi de, kadını da erkeği de, büyüğü de küçüğü de onu eline alacak. Bir kişinin 'İnsanlara ne oluyor ki Kur'an okuduğum halde bana tabi olmuyorlar? Vallahi başka bir şey ihdas edene dek onlar bana uyacak değillerdir' demesi yakındır. Onun bidat olarak ortaya attığından sakının"[\[3\]](#)

Bu rivayette de açıkça görüldüğü üzere eline her Kur'an'ı alan kimsenin bizi hidayete ve Cennet'e çağırmadığı günyüzü gibi aşikârdır. Bir de bu noktada Hz. Peygamber (Aleyhissalatü vesselam)'ın "Cehennem kapılarına çağıran bir takım davetçiler olacaktır. Onlar bizim siretimizde olup bizim dilimizle konuşan kimselerdir." şeklindeki hadisi düşünüldüğünde bir insanın Kur'an'a dayandığını söylemesinin doğru görüşte olduğu anlamına gelmediği gözükmektedir.

İbn Abbas'ın gözünde Mealciler

H. Ömer'in yanına birisi gelir. Halife Ömer de kendisine yöresinde bulunan

insanların ahvalinden sormaya başlayınca adam “Ey Müminlerin emiri! Onlardan şu kadar insan Kur’an okumaktalar.” Sözü’n burasında **İbn Abbas** (Radiyallahu Anh) devreye girer ve: “Ben onların bu gün yaptıkları gibi Kur’an’da yarışmalarını hoş karşılamıyorum” der. Bu söz üzerine Hz. Ömer İbn Ömer İbn Abbas (Radiyallahu Anh)’ı çekip engeller.

Daha sonra İbn Abbas’ı çağırıp bu tepkisinin nedenini dorunca Halife Ömer **Tercümanu’l-Kur’an** şöyle izah eder durumu: “Onların (her hangi bir muallimin gözetiminde olmaksızın) Kur’an uğrunda böyle bir yarışmaya girmeleri kendi görüşlerini beğenmeye, kendi görüşlerini beğenmeleri tartışmalarına, tartışmaları ihtilafa düşmelerine ihtilafa düşmeleri de savaşmalarına vesile olacaktır.” Olayın neticesinde Hz. Ömer bu tespiti İbn Abbas (Radiyallahu Anh)’ı haklı bulur.[\[4\]](#)

Kur’anı doğru anlamak için

Kur’an’ın kendisine mahsus bir anlatım biçimi vardır. **Usûl-ü tefsir** ilminde **Üslûbu’l-Kur’an** başlığı altında incelenen bu konu, Kur’anı anlama noktasında önemli kurallara diikatlerimizi çeker.

İmam es-Suyûtî kimlerin yaptığı ayet tefsirlerinin makbul tefsir kapsamında değerlendirilebileceğini izah sadedinde, müfessirde bulunması gereken şartları ele alır. Bunların en başında Kur’anı tefsir edecek olan bir müfessirin Lügat, sarf, nahiv, iştikak, meânî, beyân, bedî, kıraat, usûlü’ddin, Usulu’l-fıkıh, esbâbu’n-nüzul, nasih-mansuh, mücmelleri beyan eden hadisler, mevhibe gibi ilimlere sahip olması gerekmektedir. [\[5\]](#)

Müfessirin sahip olması gereken şartlar bağlamında İmam Suyûtî’nin saydığı son şart cidden calib-i dikkattir. Çünkü **mevhibe** ilmi Allah’ın ilmiyle amel olan kişilere bahsettiği iktisabî olmayan bir ilimdir. Bir anlamda **ledün ilmidir** bizim anlayacağımız şekliyle. Allah’ın muradını anlayabilmek için Ker’an ayetleri üzerinde teorik fikirler yürütme yerine esasında hayata dökülmek için inmiş olan ayetlerle amel etmek gerekir.

Bu gün, örtü ayetine muhalif olarak açık saçık giyinmiş bir bayanın karşısında ayetleri hevalarına göre yorumlayıp, on dört asırdır ümmetin Kur’anı anlayamadığını iddia eden aşüfteler Kur’anı anlayamazlar. Kur’an amelle, ihlasla, takvayla verayla anlaşılır öncelikli olarak. Selefin bu noktada ne denli titizlik gösterdiğini anlamak isteyenler **Hatip el-Bağdâdî**’nin “İktidau’l-ilmi el-amelu”su veya **İbn Asâkir**’in “Zemmu men lâ ya’melu bi ilmihi”si gibi eserleri okuyabilirler.

İmam eş-Şatıbî de şöyle der bu bağlamda: “Kur’anı düzgün anlamak için gerekli olan ilimlerden biri de nazil olduğu sırada mevcut olan söz, fiil ve davranış tarzlarıyla ilgili Arap örf-adetini bilmektir. Hususi bir iniş sebebi yoksa Kur’an ilmine dalmak isteyen kimse için bundan ayrılık yoktur. Aksi takdirde içinden çıkılması müşkil olan durumların içine düşer. (...) Mesela ‘Allah için hac ve umreyi tamamlayın’ ayet-i kerimesi ‘hac ve umre yapın’ şeklinde gelmemiştir. Çünkü onlar İslam öncesinde zaten hac yapıyorlardı. Şu kadarı var ki haccın bazı vecibelerini değiştirmişlerdi. Arafatta vakfe vb. gibi bir kısmını da eksiltmişlerdi.”[\[6\]](#)

Ayrıca **Taşköprizade**'nin de ifade ettiği gibi müfessirde bulunması gereken en önemli özelliklerden birisi de Kur'anın tamamına güzel bir vukufiyet sahibi olmasıdır. Çünkü bir ayeti anlamak istediğinde o konuyla ilgili diğer ayetleri de bildiğinde Kur'an'ın bir kısmı diğerini tefsir edecek ve müfessir de anlamak istediği ayete yanlış bir mana vermekten kurtulacaktır.[\[7\]](#)Şimdilerde değil Kur'an'ın tamamına vakıf olmak bir-iki ayeti hafızasından serdetmeye muktedir olamayanların sağlıklı bir tefsir faaliyeti yürütebilmeleri mümkün müdür?

Demek ki Kur'anı anlayabilmek altyapı manasında bir ilmi donanıma ihtiyaç duymaktadır. Aksi takdirde kişi Kur'anı anlama adına çok ciddi vartaların içerisinde düşecek ve ayetleri tefsir adı altında tahrif edecektir. Netice itibarıyla durum tıpkı **H. Ali** (Radıyallahu anh)'in vaaz eden birisini görüp "Nasih ve mensuhu bilir misin" diye sorduğunda adamın "hayır" cevabı vermesi üzerine söylediği gibi "helak oldun, helak ettin"[\[8\]](#) sözü gibi olacaktır.

BU MAKALENİN SONU

[\[1\]](#) Celalettin es-Suyûtî, Miftahu'l-Cenne fi'l-İ'tisâm bi's-Sünne, Mektebetu's-Sâi, Riyat

[\[2\]](#) Diğer misaller için Bkz. Taki el- Usmanî The Authoruty of Sunnah, "Sünnet'in değeri ve bağlayıcılığı" Çev: Yrd. Doç. Dr: Mehmet ÖZŞENEL" S. 28-41

[\[3\]](#) Ebu Davud, Sünen, "Kitabu's-Sünne", No: 4596

[\[4\]](#) Abdürrezzak, Musannef, No: 20368

[\[5\]](#) Celalettin es-Suyûtî, et-Tahbîr fi ilmi't-tefsîr, Daru'l-kütübi'l-ilmıyye, Beyrut-Lübnan, 1988, B.I s. 153

[\[6\]](#) Şatıbî, el-Muvafakât, Daru İbn Affân, Beyrut, 1997, B.I, VI/154

[\[7\]](#) Taşköprizade, Miftâhu's-saade, Daru İbn Hazm, 210, B.I, s. 670

[\[8\]](#) Zerkeşi, el-Burhan fi ulûmi'l-kur'an, Daru ihyâi'l-kütübi'l-arabiyye, 1957, B.I, II/29, Zürkânî, Menâhilu'l-irfan, II,175